

Sintaxi 1

Lingüística 2

15/05/2024

Avui

- Les categories lèxiques
- Els constituents i l'estructura jeràrquica
- Els papers temàtics.
- Els constituents i com identificar-los.
- La tipologia de l'ordre de constituents.

Les categories lèxiques

- Per què els filòlegs van inventar categories com Nom, Verb, Adjectiu, Adverbi, Preposició, Determinant, Conjunció, Pronom, o Verb auxiliar?

Les categories lèxiques

- Quantes categories lèxiques hi ha? Quines són?

Les categories lèxiques

- Com sabem si una paraula és un Nom, Verb, etc.?

Les categories lèxiques

La sintaxi: Les regles que ens diuen com poden combinar-se diferents categories lèxiques d'una llengua per formar **sintagmes** i **oracions gramaticals** d'aquella llengua de manera que puguin ser interpretades correctament des d'un punt de vista semàntic.

Les categories lèxiques

De quines categories lèxiques és la paraula **cap**?

Les categories lèxiques

De quines categories lèxiques és la paraula **cap**?

- Em fa mal el **cap**.
- La maleta no hi **cap**, al maleter.
- Posa't **cap** a la dreta.
- No he vist **cap** nen.

Com ho saps?

Els constituents i l'estructura jeràrquica

- Algunes seqüències de paraules formen sintagmes, que formen part d'altres sintagmes.
- La sintaxi és recursiva.

Ell ha parlat.

El noi ha parlat.

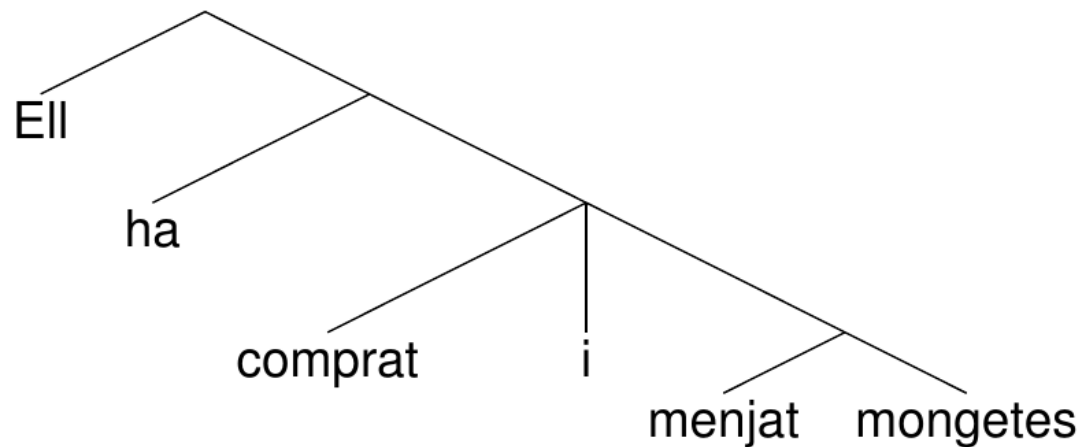
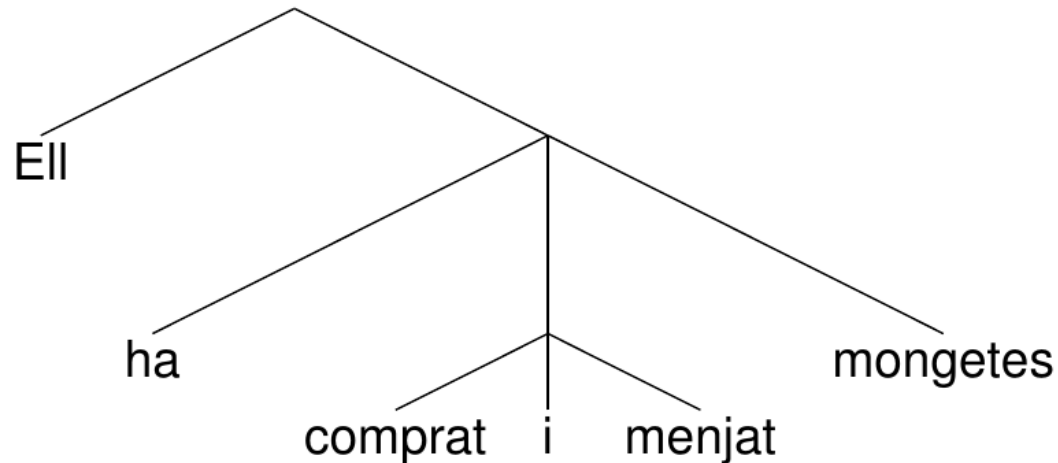
El noi amb el cabell roig ha parlat.

El noi que va veure el noi amb el cabell roig ha parlat.

...

Els constituents i l'estructura jeràrquica

L'estructura reflecteix el significat.

L'ordre de les paraules

He llegit el llibre blanc.

?He llegit el blanc llibre.

*I read the book white

I read the white book

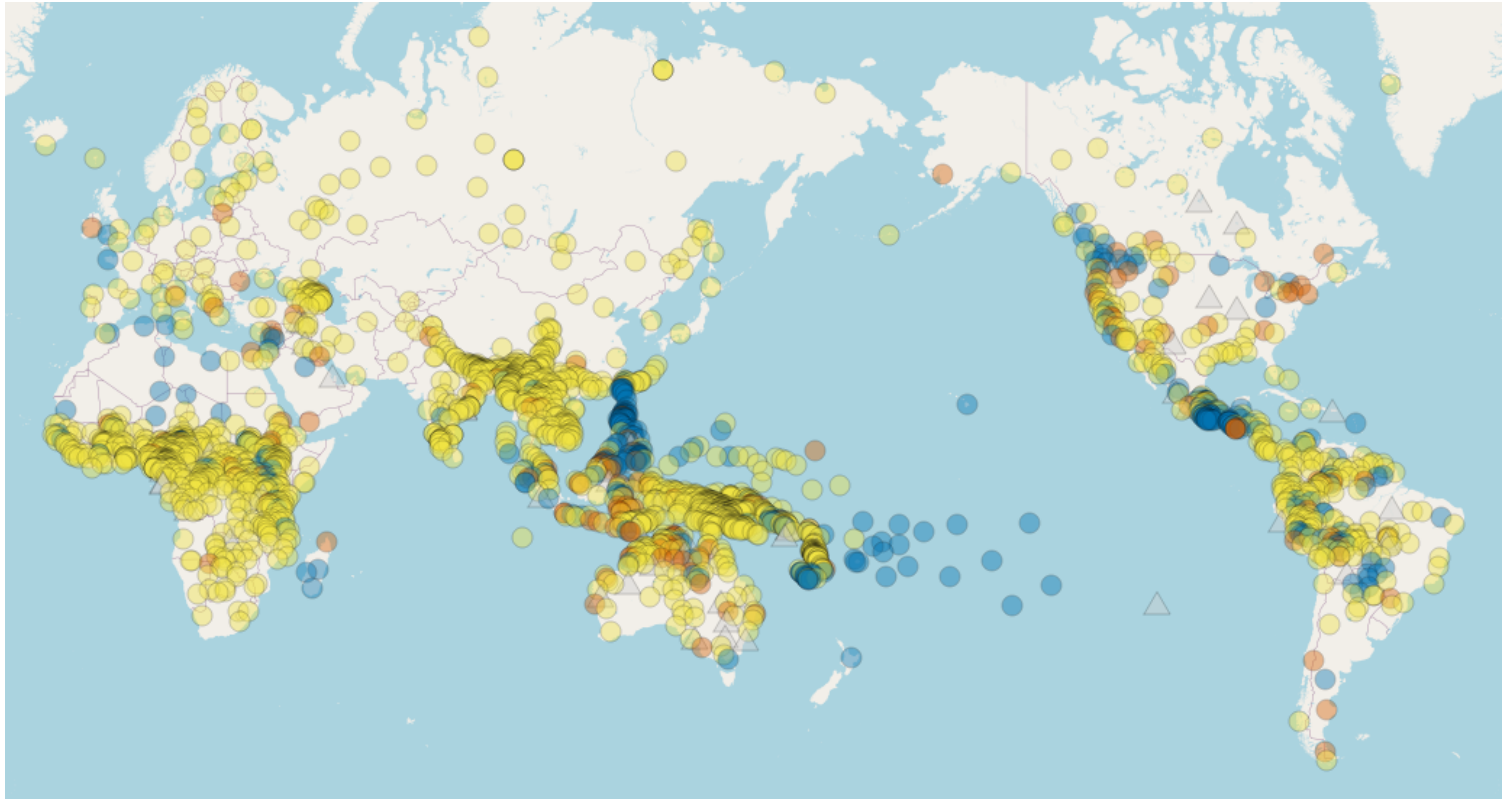
Ha trucat la Marta.

La Marta ha trucat.

*Has called Marta.

Marta has called.

Unmarked SV order in intransitive sentences

<https://grambank.clld.org/parameters/GB130#2/8.1/168.0>

Groc: SV; blau: VS; tarronja/marró: les dos

La concordança

La profe ets/*és tu.

The professor is/*are you.

El vi blanc / La farina blanca / Els vins blancs

White wine / White flour / white(*s) wines

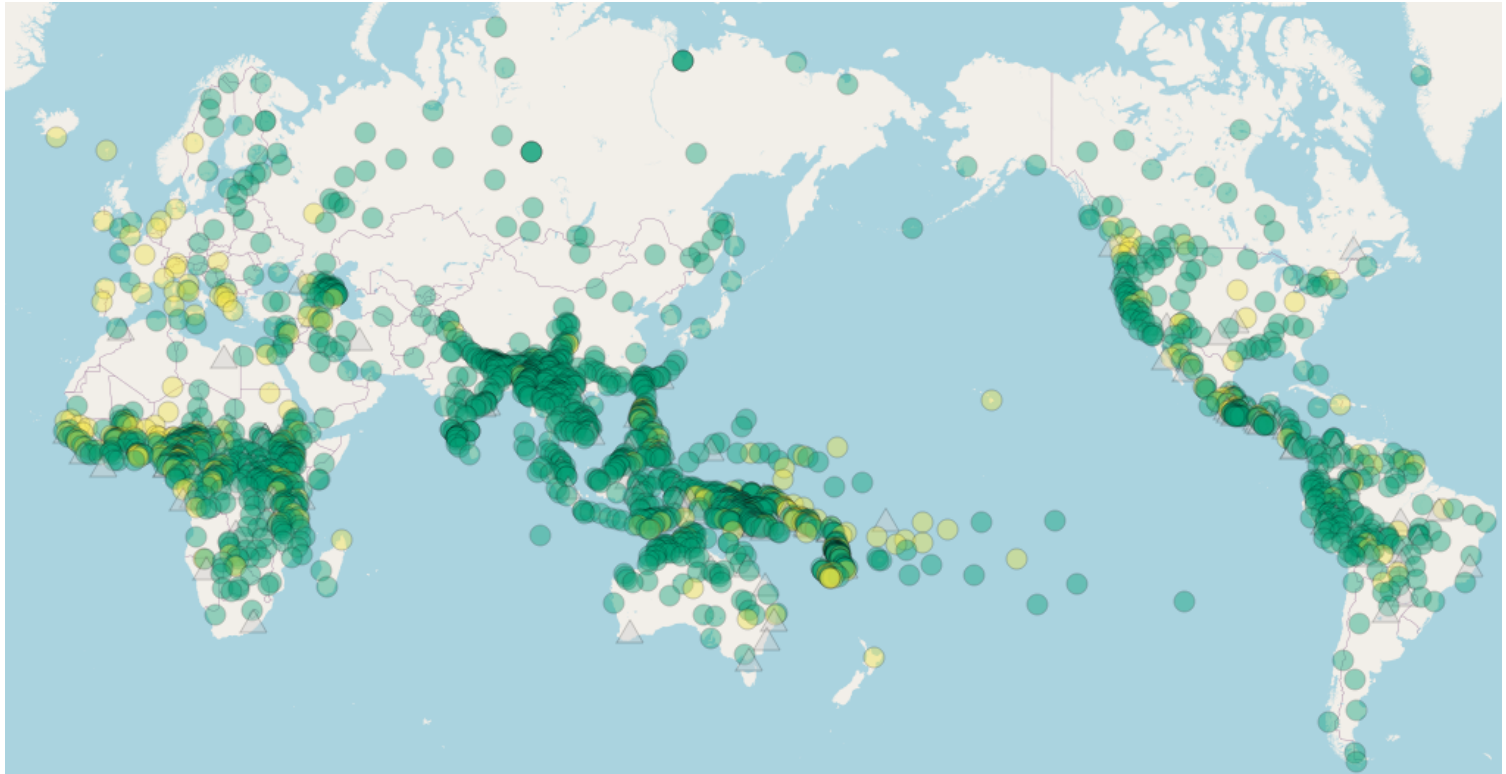
El seu amic / Els seus amics.

His friend / Their friends.

Per què algunes paraules admeten un plural i altres no?

***happynesses; ?waters; ?sands; *Möbel-s/er/...**

Does article agree with noun in number?

<https://grambank.clld.org/parameters/GB186#2/35.2/103.7>

Verd: no agreement; groc: agreement

Les categories lèxiques

- Cauen en dos grups: “obertes” i “tancades”
- Les definim segons les seves propietats sintàctiques, no segons el tipus de concepte que designen.
- Verb vs. Nom (e.g. descobrir /descubriment), Adverbi vs. Conjunció (e.g. although/but)
- Tot i què hi ha moltes similituds, hi ha una variació considerable entre les categories que trobem a les llengües del món.
 - *Salish* (Washington State, EUA, British Columbia, CA): sense la distinció Nom/Verb?
 - *Achenese* (Sumatra): sense la distinció Adjectiu/Verb?

La interfície sintaxi-semàntica

- Gramaticalitat = adequació/tenir significat?
- Codificació dels rols del participants en una situació descrita amb una oració: com sabem qui fa què?
 - Funció gramatical (subjecte, objecte directe, etc.)
 - Paper temàtic (agent, pacient, instrument, tema (pateix moviment o canvi, o simplement té una propietat), origen, recipient, experimentador)
- La representació de funcions gramaticals varia d'una llengua a l'altra (ordre de constituents, cas morfològic, preposicions)

Els papers temàtics

- **agent**: qui fa l'acció
- **pacient**: qui rep l'acció
- **tema**: pateix moviment o canvi, o simplement té una propietat
- **instrument**: objecte que s'utilitza per fer una acció
- **origen**: on comença un canvi de lloc o possessió
- **recipient**: on acaba un canvi de lloc o possessió
- **experimentador**: persona que percep o sent alguna cosa

Troba un exemple per paper temàtic

Els papers temàtics

En Joan va créixer.

La Susanna va obrir la porta amb **una clau**.

En Fran ha venut **el cotxe**.

L'Anna creu que té raó.

La caixa està oberta.

La borsa ha tocat **fons**.

El nen ha tocat **el gat**.

Els constituents

Sintagmes nominals: El nom és el **nucli**.

Pare

el **pare**

el **pare** d'en Max

el **pare** jove

el **pare** que té dos fills

el **pare** jove que té dos fills

el **pare** jove amb ulleres que té dos fills

Els constituents

Sintagmes verbals: El **verb** és el nucli.

menja

menja tofu

menja amb una forquilla

menja tofu amb una forquilla

Els constituents

Sintagmes preposicionals: La preposició és el nucli.

de la Maria

amb ganes

a un minut

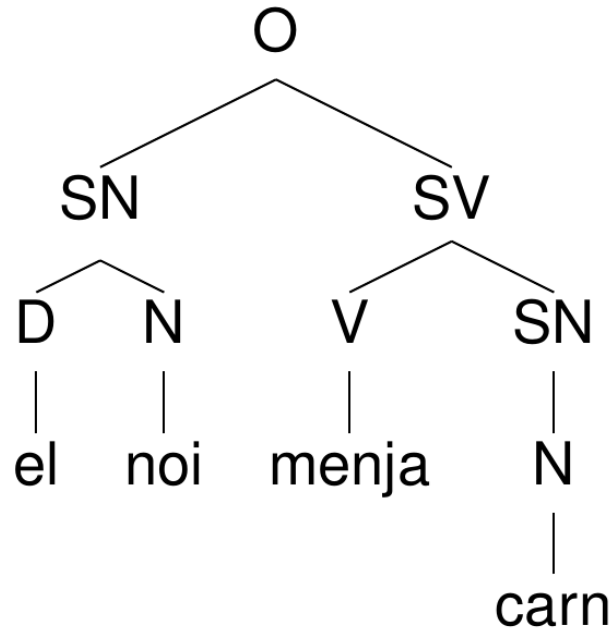
sota tres dels arbres

Els arbres i les regles d'estructura

$O \rightarrow SN\ SV$

$SN \rightarrow (D)\ N$

$SV \rightarrow V\ SN$

Com identificar-los

El noi [[menja] [la carn] [amb una forquilla]].

- Substitució per un pronom: El noi la menja (amb una forquilla).
- Moviment: La carn sí que menja el noi (amb una forquilla).
- Preguntes: Què ha menjat el noi (amb una forquilla)? La carn.

Especifica l'arbre sintàctic de les frases següents

- El noi menja tofu amb una forquilla.
- Som traductors de pel·lícules de Hollywood.
- Sobre la casa va caure l'arbre vell.

Altres teories

- Arbres no binaris
- Altres papers temàtics
- Altres tipus de dependències

Propera sessió

- Practica 5: Sintaxi 1
- 2a lectura de sintaxi i questionari